

WILLEN WETEN, KRITISCH GEBETEN

KONINKLIJK LYCEUM ANTWERPEN

Voorbeeldpraktijk:

Motiverende feedback bij
rapport en leerlingcontact

1. Beschrijving van de voorbeeldpraktijk

Zorgcontinuüm: brede basiszorg

1.1. Doelgroep

a. Beschrijving doelgroep

Alle leerlingen van onze school.

Subdoelgroep: cognitief sterk functionerende leerlingen

b. Beschrijving intermediaire doelgroep(en)

Alle pedagogische personeelsleden van onze school.

c. Bepaling van de doelgroep

Niet van toepassing: voor allen.

d. Betrokkenheid van de doelgroep

Deels, door een kwalitatieve bevraging van vele leerlingen (tijdens de lessen LBV door de leraren LBV) via gesprekken en vragenlijsten die open verkennend waren rond schoolbeleving, betrokkenheid, tevredenheid. Van hieruit werden ook grieven, noden en wensen van leerlingen geuit naar de school en diens leden toe. Een aantal personeelsleden verzamelde deze informatie en gaf door aan de directie. Vervolgens werd er verder rond aan de slag gegaan vanuit pedagogisch en zorgbeleid en daarna ook breder naar het gehele team toe. Met als resultaat de praktijk.

1.2. doel van de voorbeeldpraktijk

a. Hoofddoel

Leerlingen zijn gemotiveerder om zich in te zetten voor school.

b. Subdoelen

Leerlingen ervaren meer betrokkenheid, van zichzelf bij het schoolgebeuren en van het pedagogisch personeel bij hen. Leerlingen ervaren ook meer competentie en autonomie.

Intermediair: leraren ervaren ook meer betrokkenheid van zichzelf bij de leerlingen.

1.3. Aanpak en chronologie

Algemene opzet van de voorbeeldpraktijk

Leraren schrijven elke rapportperiode rapportcommentaar bij de rapportcijfers van hun leerlingen.

Klasterleraren schrijven overkoepelende rapportcommentaren, ook vanuit de klassenraad.

Klasterleraren bespreken na elke rapportperiode individueel het rapport met elke leerling (leerlingcontact). Ze duiden ook de commentaren, luisteren naar de leerling en helpen mee nadenken over hoe ze aan de slag kunnen en steun kunnen vragen rond hun werkpunten.

Concrete inhoud van de voorbeeldpraktijk

1. Leraren schrijven opbouwende, toekomstgerichte rapportcommentaren. Die zijn persoonlijk gericht, concreet geformuleerd, geven aan wat er al goed loopt en waar de werkpunten liggen.

Intermediair:

- Leraren worden bewust gemaakt van de impact die rapportcommentaren hebben op jongeren. Leraren krijgen hiertoe de verzamelde data voortkomende uit gesprekken en vragenlijsten. Verder aangevuld met informatie (via lezingen door externen, 'leren van elkaar'-sessies intern) over de motivatiepsychologie, de breinwerking van jongeren, ...
- Leraren krijgen concrete vorming over hoe constructieve, toekomstgerichte rapportcommentaren te schrijven (voorbeeldpraktijken).
- Leraren maken 'goede voorbeelden' in de eigen vakgroep en verspreiden die overheen de vakgroepen.

2. Leraren spreken motiverend met leerlingen.

Ze luisteren naar leerlingen, ze verkennen breed. Ze geven aan waar leerlingen al goed in zijn en waar ze nog in kunnen groeien. Ze delen inzichten en kennis over hoe zaken aan te pakken en hoe hulpbronnen aan te spreken.

Intermediair:

- Leraren krijgen informatie (via lezingen door externen, 'leren van elkaar'-sessies intern) over de motivatiepsychologie, de breinwerking van jongeren en wat essentieel is voor motivatie. Leraren krijgen voorbeelden (cases bespreken o.a.) van hoe om te gaan met jongeren die niet gemotiveerd zijn/liken.
- Leraren oefenen tijdens de leerlingcontacten en reflecteren hierover met collega's.

3. Leraren, leerlingbegeleiders en directie bevragen leerlingen en ouders m.b.t. de effecten van deze praktijk (zie ook verder bij 3, deel uitkomstenmonitoring).

2. Uitvoering

2.1. Materialen

Mogelijke materialen:

- hand-outs van de lezingen en sessies die werden gegeven aan de leraren.
- ingevulde vragenlijsten en/of nota's van de gesprekken met leerlingen (en ouders) voor- en na de interventie(s), een synthese en analyse van de data
- een overzicht voor leraren van goede voorbeelden van mogelijke commentaren, mogelijke vragen, een houvast voor de leerlingcontacten

2.2. Opleiding en competenties van de uitvoerders

Al onze leraren zijn uitvoerder. Zij hebben al een basis en geregeld verdiepingen en uitbreidingen van pedagogische kennis.

Zie boven voor aanvullende kennis en competenties

2.3. Randvoorwaarden

Er dient voldoende tijd en ruimte te worden voorzien om/voor:

- Elke leerling zulk een rapportcommentaar te kunnen opmaken (tijdsintensief)
- Samen de rapportcommentaren te kunnen nakijken/aanpassen op klassenraden
(aanvullende kennis en/of inzichten van andere leraren mbt. de leerling en het effect van formulering op diens motivatie)
- Individuele leerlingcontacten
- De ontvangen 'gegevens' te verwerken en bespreken onderling

2.4. Kosten

Externe sprekers eventueel.

Uren tijdsbesteding leraren en leerlingbegeleiders.

3. Onderbouwing

3.1. Verantwoording

De klastitularis houdt bij elk rapport een gesprek die begeleiding biedt richting doelen met betrekking tot diens onderwijs- en verdere carrière. We komen hiermee tegemoet aan de autonomie van de CSF leerlingen die ondersteunend is voor hun motivatie (Soenens et al., 2021) en de nood aan het werken aan zelfinzicht van CSF leerlingen.

De leraar/klastitularis luistert naar de leerling, neemt deze au sérieux en bevordert zo het ervaren van psychologische behoeftebevrediging.

We ondersteunen de leerling in diens autonomie, verbondenheid en competentie (Ryan & Deci, 2017), omdat dit ook positief samenhangt met de autonome motivatie (plezier ervaren, belang inzien) van leerlingen voor schoolse zaken, zoals betrokkenheid op en deelname aan school (Verschueren et al., 2021).

De klastitularis gaat met de leerling in gesprek over hoe de leerling de volgende stappen zelf ziet (Kortering & Braziel, 1999).

De leraar/klastitularis ondersteunt via gesprekken en commentaren op het rapport de onderwijsambities van de leerling. Sommige begaafde leerlingen hebben lage ambities of verwachtingen op educatief gebied door persoonlijke of school-gerelateerde problemen (Renzulli & Park, 2002).

De leraar/klastitularis toont begrip voor moeilijke omstandigheden waar de leerling mee te maken krijgt (Landis & Reschly, 2013). We zorgen als school ook voor betrokkenheid van het schoolteam op de leerlingen, duidelijke verwachtingen, authentieke volwassenen en aanvaarde autoriteitsfiguren. De leraar/klastitularis is alert voor zelfkritisch perfectionisme en faalangst en geeft vermoedens/signalen hiervan door indien aanwezig, gezien er binnen de doelgroep CSF leerlingen een subgroep met problemen hierrond is en ook de motivatie en betrokkenheid van een leerling hieronder kan lijden (Lavrijsen et al., 2021).

Ook is de leraar/klastitularis alert voor signalen zoals onderpresteren, slechte resultaten, afwezigheden en storend gedrag zo snel mogelijk op en geven die ook door aan het schoolteam (Renzulli & Park, 2002).

Deze signalen zijn niet eigen aan de doelgroep, maar vinden we ook breder terug (Landis & Reschly, 2013). Er is wel een verschil tussen laag presteren en onderpresteren: onderpresteren wordt gedefinieerd als het niet leveren van schoolprestaties in verhouding met je potentieel (Reis & McCoach, 2020). Onderpresteren bij CSF leerlingen blijkt een belangrijke voorafgaande predictor van uitval en vroegtijdig schoolverlaten.

De leraar/klastitularis kan aldus via persoonlijke leerlingcontacten, constructieve feedback (Hattie & Timperley, 2016) en positieve commentaren meewerken aan beschermende factoren tegen uitval: doorzetten, huiswerk afwerken, voorbereid naar de les komen, hoge 'locus of control', goed zelfconcept, verwachtingen om school te blijven volgen (Anderson et al., 2004).

3.2. Samenvatting werkzame elementen

De leraar/klastitularis:

- Geeft persoonlijke aandacht aan de leerling, heeft regelmatige gesprekken, toont betrokkenheid op de leerling, begrip voor moeilijke situaties, luistert.
- Is op de hoogte van relevante informatie die wordt doorgegeven (bv. via het leerlingvolgsysteem) en communiceert met de mentor/studiebegeleider indien van toepassing.
- Stimuleert de 'locus of control', autonomie en participatie van de leerling, begeleidt de leerling richting zelfgekozen doelen.
- Werkt evt. zelf verder met de leerling aan beschermende factoren, zoals voorbereid naar school komen, huiswerk afwerken.
Uit positieve verwachtingen rond deelname aan school en stimuleert onderwijsambities.
- Communiceert met ouders (o.a. op het oudercontact), bevordert communicatie en positieve feedback tussen betrokkenen.
- Bevordert de betrokkenheid van het schoolteam op de leerling, werkt aan een goede beeldvorming en een genuanceerde kijk op de leerling en zet diens kwaliteiten ook in de verf.

3.3. Uitkomstenmonitoring

Voorlopig nog veelal informeel, maar wel structureel:

- Via leerling- en oudercontacten waarbij leraren, leerlingbegeleiders en directie naar de effecten van deze praktijk peilen.
- Verder bekijken de klastitularissen de evolutie die de leerlingen maken (cijfers, welbevinden, motivatie) en op klassenraden wordt deze besproken, alsook de aanpak van het lerarenteam om de leerling te motiveren.

Vanaf januari 2021 konden we explicieter een aantal zaken meten, via een app die ontwikkeld werd door PXL (hogeschool Limburg) waarin leerlingen een vragenlijst kunnen invullen rond welbevinden op school. Onderdelen als tevredenheid en betrokkenheid bij school worden bevroegd. Dan gaan we specifiek onze interventies kunnen opvolgen en daaraan gekoppeld ook concretere acties en of verdere bevragingen kunnen doen.

4. Wetenschappelijke bronnen en referenties

- Anderson, A. R., Christenson, S. L., Sinclair, M. F., & Lehr, C. A. (2004). Check & Connect: The importance of relationships for promoting engagement with school. *Journal of School Psychology, 42*(2), 95-113. <https://doi.org/10.1016/j.jsp.2004.01.002>
- Hattie, J., & Timperley, H. (2016). The Power of Feedback. *Review of Educational Research, 77*(1), 81-112. <https://doi.org/10.3102/003465430298487>
- Kortering, L. J., & Braziel, P. M. (1999). Staying in school. The perspective of ninth-grade Students. *Remedial and special education., 20*, 106-113.
- Landis, R. N., & Reschly, A. L. (2013). Reexamining Gifted Underachievement and Dropout Through the Lens of Student Engagement. *Journal for the Education of the Gifted, 36*(2), 220-249. <https://doi.org/10.1177/0162353213480864>
- Lavrijsen, J., Vansteenkiste, M., Boncquet, M., & Verschueren, K. (2021). Does motivation predict changes in academic achievement beyond intelligence and personality? A multitheoretical perspective. *Journal of Educational Psychology.* <https://doi.org/10.1037/edu0000666>
- Reis, S. M., & McCoach, D. B. (2020). The underachievement of gifted students: What do we know and where do we go? *Gifted Child Quarterly, 44*, 152-170.
- Renzulli, J. S., & Park, S. (2002). Giftedness and high school dropouts: Personal, family, and school-related factors (Report No. RM02168). *Storrs: The National Research Center on the Gifted and Talented.* (University of Connecticut.)
- Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2017). *Self-determination Theory: Basic psychological needs in motivation, development and wellness.* Guilford.
- Soenens, B., Vansteenkiste, M., Boncquet, M., Sypré, S., Lavrijsen, J., & Verschueren, K. (2021). De rol van motivatie in het presteren en welbevinden van cognitief begaafde leerling. In K. Verschueren, S. Sypré, E. Struyf, J. Lavrijsen, & M. Vansteenkiste (Eds.), *Ontwikkelen van cognitief Talent. Handboek voor onderwijsprofessionals.* (pp. 48-70). Acco learn.
- Verschueren, K., Lavrijsen, J., Sypré, S., Struyf, E., Vansteenkiste, M., Soenens, B., & Donche, V. (2021). Cognitieve begaafdheid en talentontwikkeling: een hedendaagse visie. In K. Verschueren, S. Sypré, E. Struyf, J. Lavrijsen, & M. Vansteenkiste (Eds.), *Ontwikkelen van cognitief Talent. Handboek voor onderwijsprofessionals.* (pp. 13-32). Acco learn.